

Izhaja vsak četrtletnik in velja s poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrt leta 8 Din. Izveš Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopolnjuje do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

46. številka.

Maribor, dne 17. novembra 1927.

61. letnik.

Naš nadpastir,

škof dr. Andrej Karlin sedemdesetletnik.

Vsa obširna škofija lavantinska se te dni v radosti spominja, da je naš nadpastir škof dr. Andrej Karlin dočakal 70. leto pod posebnim varstvom božjim, ki mu omogočuje vršiti tako vzvišeno službo med nami. Teh, sedemdeset let, je bilo bogato življenje, bogato na delih, ki se Bogu vse in predvsem zaradi tega se z nadpastirjem raduje tudi vse ljudstvo. Po njegovih delih in molitvah, po njegovem vodstvu in nadzorstvu rosi božji blagoslov na vso Slomškovo dedščino, katere čuva kot najzvestejši čuvár.

Njegov življenjepís.

Naš nadpastir je bil rojen dne 15. nov. 1857. kot sin kmetijske družine v Stari Loki na Kranjskem. Dobri in blagi njegovi stariši, ki so prvotno želeli, da bi ostal njihov sin Andrej na domu, so kljub temu, da sta bila že dva druga sinova v šolah, dali še tretjega. Velika skrb je to za kmetško družino, imeti tri študente naenkrat! Pa Bog je blagoslovil njihovo skrb, uslišal njihove molitve, da sta dva sinova, med temi naš sedanji nadpastir dr. Andrej Karlin, postala duhovnika, eden pa je postal profesor. Kdo naj bi popisal veselje blagih starišev, ko so videli, kako je ljubi Bog vse njihovo delo tako blagoslovil.

Kakor vsakdo, tako je tudi naš nadpastir začel pri kaplanski službi, ki jo je vršil na štirih krajih. Toda previdnost božja ga je klicala na važnejša, odgovornejša mesta. Da se je za to usposobil, je bil 2 leti v Rimu, da je naredil doktorat. Kot gimnazijski katehet je nato deloval 8 let v Ljubljani, nakar je l. 1900 postal kanonik. Previdnost božja pa mu je spletala še odločnejšo krone, a krono, ki je poleg častitljivosti bila tudi — trnjeva. —

Škof — begunec.

Dne 6. februarja 1911 je naš nadpastir postal škof v Trstu. Trst, naše mesto tam ob sinji Adriji, je sprejel vladiko dr. Andreja Karlina z največjim veseljem in udanostjo. Toda delo je bilo izredno težavno in zaprek veliko. Nad tržaško škofijo pa je zadiral vojni vihar, ki je prinesel s seboj opustošenje, lakoto, draginjo in negotovost življenja.

Tudi na škofijsko palačo je v noči na 31. avgusta leta 1917 padla z višave bomba in jo močno poškodovala. Toda naš nadpastir ni klonil. Ni bil najemnik, ki bi zapustil svojo čredo, bil je dober pastir! Ko so te naše kraje zasedli Italijani, je bilo verjetno, da se bo začelo preganjanje. Začelo se je. Začelo tudi proti tržaškemu škofu, ker je bil — Slovenec in ni hotel zatajiti, da je sin slovenske matere! Zgodilo se je! 4. decembra 1919 je moral naš sedanji nadpastir zapustiti tržaško škofijo. Nekaj časa je bil za rektorja v zavodu sv. Stanislava v št. Vidu nad Ljubljano dokler ni koncem leta 1923 postal naš nadpastir.

Njegovo delo med nami.

Njegovo delo med nam je toliko in tako dragoceno, da ga ne moremo dovolj preceniti. On je spoznal, da hranimo zaklad, ki ga je treba dvigniti, da bo procvitala obširna lavantinska škofija. Zato je posvetil vso skrb dijaškemu in bogoslovnemu semenišču, ki jih je v kratkem času popolnoma preuredil. Slutil je pa tudi globoko željo vsega slovenskega ljudstva, pa jo je razkril, pa jo je razodel ljudstvu in Cerkvi, željo, da postane naš Slomšek — naš svet pri Bogu! S tem je ravno naš nadpastir započel delo, ki bo sveta dedščina vsega slovenskega naroda, ki bo viden dar božji naši preprosti slovenski bogoudanosti. To delo pa spremlja vse, kar nevidni Slomškov duh goji in blagoslovlja. Procvit verskih organizacij, posebno bratovščine sv. Cirila in Metoda, ki je tudi dedščina po Slomšku, razvoj katoliških prosvetnih organizacij, ki delujejo po Slomškove mgeslu, vse to je skrb in veselje našega nadpastirja.

Bog nam ohrani nadpastirja!

Ko so se in se bodo še zdaj opravljale zahvalne molitve, da nam je dobri Bog poslal tega nadpastirja in ga ohrani do te častitljive starosti 70 let, bomo molili vsi in na Slomškovo priprošnjo naj nas ljubi Bog usliši:

Bog nam ohrani našega ljubljeneega nadpastirja g. dr. Andreja Karlina!

Mir smo utrdili!

Prvo načelo politike SLS je:

mir naj bo med državami!

Nočemo vojske in zoper napade se zavarujemo tako, da bo mir! To svoje načelo je SLS tudi vedno povdarjala in zastopala. Zdaj, ko je pa v vladi, moremo sporočiti slovenskemu narodu, da je to načelo tudi dejansko zmagalo, ker je sedanja vlada utrdila mir za dolgo dobo let.

Naša soseda Italija je že dolgo časa rovarila zoper našo državo. Ni ji bilo dosti, da je po prisiljeni pogodbi v Rapalu odtrgala skoro polovico Slovenije in jo spravila pod svojo oblast. Z novo pogodbo, katero je skovala v Netunu, je hotela odpreti vso mejo v Jugoslavijo svojim fašistom v gospodarskem, ob enem pa tudi v političnem oziru. Toda naša država teh pogojev ni sprejela. In tedaj se je začelo sovraštvo. Italija je sklenila proti nam zvezo z Albanijo, Grško, Bolgarsko, Madžarsko in je poizkušala celo z Avstrijo. S tem bi bil krog in krog nas obroč samih sovražnikov že narejen in Italija bi kar potegnila za vrstico, pa bi nas vse te države zadavile.

Pa ni šlo to tako gladko, kot si je Italija zamislila. Naš voditelj g. dr. Korošec je šel v Sofijo. In bolgarski ministrski predsednik Ljapčev ve, da hočemo imeti mir z brati Bolgari. Šel je na Madžarsko. Madžari vedo, da bi bilo slabo zanje, če bi se postavili na stališče Italije proti Jugoslaviji. Povedal pa je dr. Korošec v Plju in v Ljutomeru na velikem shodu: »Sklenili bomo mogočno zvezo s Francijo in potem bo — mir!«

Pogodba s Francosko nam zagotavlja mir!

V petek, dne 11. novembra, je prišel naš zunanji minister dr. Marinkovič v Pariz. Sprejeli so ga slovesno. Popoldne ob petih pa so na posebno svečan način podpisali pogodbo med Francosko in našo državo, da si bosta v vsem pomagali in da ne bosta pod nobenim pogojem prepustili kaliti mir na Balkanu. Ko so v drugih državah izvedeli, da se bo ta pogodba podpisala, so bili v nekaterih veseli, drugod zavidni, v Italiji pa naravnost besni. Italijansko časopisje bljuva žveplo in smrad zoper Jugoslavijo in Francijo, da hočeta — ne smejte se! — Italijo zadaviti! Če psu na rep stopiš, pač cvili!

Slovenija ne bo vojna poljana!

Italijan je hotel napraviti izpad ravno v Slovenijo, ker mu diši trboveljski rudnik in naše zeleno Pohorje, ker v Italiji ni premoga in ni lesa. Slovenija bi bila s tem najbolj hudo udarjena. Mislite si, kako bi bilo, ko bi naša po-

Štefan Lazar:

TITANA.

Roman.

Iz madžarsčine prevedel Fr. Kolenc.

(Dalje.)

Proti nebu je divje zaklepetal z zobmi, potem pa je postal nekako strahotno miren in je molil, ne z besedo, toda od besede glasneje:

— Vzeli so mi ljubico, ki ima bel obraz ko sneg. Vzeli so mi drago, ki ima oko ko pomanjšano vzhajajoče sonce. . . . Rumena sem, grd sem, tvoj sin sem. Njena lepota je krasna, jaz pa sem tak ko nistska opica; ako si me ustvaril po svoji podobi, mi daj — te prosim — daj mi pomoč!

Dežna zavesa se je pretrgala na gorskem vrhu in videl se je košček neba, topo in pretresljivo, ko velikansko oko, ki skriva nespraljivo jezo. Mutsuhito Dsain ni odmaknil očesa od tistega koščka neba, od tiste tope skrivnosti in je molil ne z besedo, a od besede glasneje:

— Ti, ki izdeluješ orožje razdejanja, še enkrat kličem k tebi, bog razdejanja, o tisočroki Kwannon! Raduj se, da sem se vrnil k tebi in verujem v te . . . Ali mi daš moč, da bo moje tisto krasno, ošabno belo dekle. Daj mi v roke orožje! Ako pa ti rabiš orožje, mi daj vsaj misel in napravim orožje, ki se bo kosalo s tvojim . . . Orožje! Ves svet prisilim, da me bo z bledim strahom ukajoč spremljal na gostijo . . . Ali slišiš, rumeni bog? Svet ti obljubim! Ves svet premagam in ves nesrečni svet prisilim na kolena pred teboj, le eno misel mi daj . . . eno iskro . . . eno ustvarjajočo iskro . . .

Tisti košček neba, tista topa skrivnost, ono neizprosno orjaško oko je vztrepetalo in je užgalo svoj svetli žarek. — Sto milj dolgi, trovejni, zlato-zeleni blisk se je zasvetil proti solnčnemu zahodu in strašno gromenje je pretreslo nebo, zemljo, morje, bližino in daljavo in je kot božji hieroglif tudi takrat še tam zavlil s titanskim žarom na daljnem obzorju neba . . .

Mutsuhito Dsain je bled gledal plamen nebeškega ognja — strele, ko je vzplamenel, nekje udaril . . . Strela! Z brezglasno veselostjo se je zasmeljal v razsvetljeno nebo! Strela! To bo njegovo orožje! To vzame z neba, to ugrabi božanstvu . . . O, tisočroki Kwannon! S tem izsili svojo srečo . . . s tem uniči, ako bo treba, ves svet za tisto eno dekle . . . hehehehehe . . .

XI.

Polster ji je bilo majhno mahagonsko stojalo, tilnik je na njega položila, da bi se ji bogata frizura ne škuštrala. Razpletanje las ni dostojno . . . Počivala je na tankem matracu, ki je bil napolnjen z volno, ležala je na tleh, nad njo je bila razprostrta plava tančica, pritrjena z zlatimi traki. Deklece je bilo bolno.

— Bila sem v svetišču »Skakajoče želve« in sem molila za te, — se je nagnila nad njo Breskev. — Slabotna sem in grešna, a mogočni bog je uslišal mojo prošnjo, — je kazala črnolakirani zob, — da ozdravi tvoje srce . . .

— Me boli, — je oroselo dekletovo oko. — Ljubeče srce me boli . . .

Z malimi rokavicami je obrisala solze in se smejala.

— Udaril te je — je mrmrala starka.

— Njegova sem, — je tiho odgovorila Zvonček.

— Belo dekle ljubi . . .

— K meni se povrne.

V očeh ji je zasvetilo upanje, potem jih je zaprla in se zamislila.

— Kaj dela? — je tiho vprašala.

— Misli. Ves dan razmišlja. Niti ponoči ne spi, samo sedi pred Budovim kipom in vzdihuje. Nidzumi . . . miši tekajo na strehi in cvrček cvrči, toda vseeno sliši pogoste globoke vzdihne našega gospoda . . .

— Nesrečnež — se je stresla žilica na dekletovih ustih.

Breskvino čelo je omračila skrb.

— Samo piše in računi, se muči in riše na rižev papir — je karajoč kimala z glavo. — Dai-kok naj mu pomaga . . . a nevoljna sem na njega.

— Zakaj — se je začudila Zvonček.

— Ker te je pretepel in ne pride k tebi, samo enkrat na dan pride in tudi takrat neopaženo kot kak strah . . .

Iz slabotnih prsi ti je vrela kri, ko te je udaril . . . in te ne pomiluje . . . Uboga Zvonček!

Na trudnih dekletovih ustnicah je zaigral smeh.

— Bogata sem — se je mehko smejala.

— Ko sem se vzbudila iz omedlevice, je poleg mene klečal in me potrto gledal. Ena solza mi je padla na roko . . . najlepši biser . . . potem pa je brez besede, spokorno odšel . . . Njegova duša je moja!

Zrla je mater in je bledorumenno čelo nabrala v tanke gube.

— Ne žalosti me, ne govori o njem slabega — jo je tiho prosila. — Moja duša je krizantema in boli, ako se je dotakneš . . .

Mati je prikimala in brezšumno odšla. Neko — san . . . Ko mačka. Zvonček pa je odrinila tančico in se je naslonila na lakot. Kaj neki dela sedaj njen ljubljene? Prisluskovala je. Naglo je vstala in si nadela plašč z zlatimi cvetlicami.

Pogleda . . .

Pred Budov kip se je zgrudila in ponižno molila . . . »Orimas.«

— Preženi iz duše slabost in greh kakor požene sever v morje zemeljski prah, — je pobožno šepetala. — Vernem v tvoji svetlobi, ki obda zemljo in jo razsvetli, da bi me rešila . . . O, Ama — Teras — Omi — Kami, vrni mi srce ljubega, da ne umrjem!

Potem si je popravila v laseh želvo, vzela je kitaro, slabotno šamesano in je tiho odrinila z maji poslikano steno.

— Kdo je? — se je zdrzil Mutsuhito Dsain.

Boječja je vstopila in obstala. Plašč je z eno roko skupaj držala, ga pritiskala na nogo, da bi izgledala bolj vitka in je nepremično čakala. Podobna je bila majhni, smehljajoči se porcelanasti lutki. Lepi in ljubki. Slabi in svetlika- oči se. Ljubeče srce ima in je ponižna. Obraz je imel čuden, naravnost grotesten izraz. Ali se joka ali smeje? Živi nip . . .

Mutsuhito Dsain jo je gledal in se ji je počasi nasmehnil. Deklica se je s tiho radostjo sklonila in se s čelom dotaknila ljubljene noge in se je od sreče solzila.

— Ne boli . . . že ne boli . . . moj ljubi!

Mutsuhito Dsain jo je ves ganjen dvignil.

Ija razoral s strelskimi jarki, naše vinske gorice s strelskimi zakopi, ko bi naše hiše zgorevale v plamenih. Videli smo to nevarnost, nismo o njej govorili, pač pa smo zastavili vse sile, da se je nevarnost odstranila! Mir nam je zagotovljen za dolgo vrsto let in Italijanu se bodo ohladili razgreti možgani, da ne bo več fantaziral o vojni. Mir je utrjen in Slovenija ne bode nikdar pozabila, kdo je bil tisti, katere vlada je bila, ki je to nevarnost znala odstraniti. Ponosni smo lahko, da je bila to tista vlada, v kateri je bila SLS. Hvaležni smo vsem, ki so pripomogli do te utrditve miru, hvaležni kralju in zunanjemu ministru Marinkoviču, pa tudi SLS in njeni miroljubni politiki.

Da bomo nasprotnike poznali.

Za izednačenje davkov!

Zanimivo je dejstvo, da radičevci niso nič kaj vpili za izednačenje davkov, ko so bili več let na vladi. Pač pa so ta čas pripravljali zakon, na podlagi katerega so skušali še posebno Slovenijo davčno udariti in to pod izgovorom: za izednačenje davkov. Sedajna vlada nikakor ni mogla tega zverženega načrta predložiti narodni skupščini v odobritev. Pač pa je odločila, da se ta radičevski predlog zavrne in boljše izdela, kar se bo tudi zgodilo. Radič je pa mislil, da bo sedanja vlada menda kar pokleknila pred njim! On sicer zdaj vpije, toda to je znamenje, da se je preprečil njegov načrt, po katerem je hotel uganjati demagogijo in se ljudem kazati kot največjega dobrotnika Hrvaške, četudi bi s tem udaril po drugih krajih, posebno še po Sloveniji! Zednačenje davkov pride, a pride v tem smislu, da bomo vsi enako plačevali, ne pa, da bi Slovenija plačevala več kot druge prečanske dežele, čeprav so hrvaške ali srbske! Kadar boste slišali radičevce o tem govoriti, jim samo to-le povejte: Radičevci ste vkljub vsemu govorjenju bili in ste še sedaj zoper pravično izednačenje davkov! Vi ste oslabili Slovenijo v gospodarskem oziru, ker ste mnoge osrednje urade za Slovenijo prenesli v Zagreb in tamkaj s slovenskim davčnim in zavarovalnim denarjem zidate palače. Zednačenje davkov hočemo v tem da bomo vsi enako plačevali za osrednjo državno upravo, v oblastih pa si bomo vsak po svoje pomagali, čim nam vlada odstopi stalne davčne vires.

Zakaj Hrvati volijo Radiča?

Neki Hrvat je na vprašanje, zakaj Hrvati vedno volijo Radiča, odgovoril: »Pa zato, ker je bolje, da pitamo enega pitane purana, kakor pa, da začnemo zopet od začetka enega mršavega!« — Potem ni čuda, da politična nezrelost Hrvatov omogoča, da imamo tako dičnega poslanca, kot je Radič!

»Kri bo tekla . . .«

grozijo radičevci tudi v narodni skupščini. S tem seveda napovedujejo, da bodo hrvaškega kmeta nahujskali do skrajnosti in ko bo tekla kri, se bodo oni — zopet skrili! Take grožnje kažejo, kako neresni ljudje so to in da so — Hrvati, ki jih je sama beseda!

Kameleoni . . .

Ivan Pucelj je blagovolil načeti vprašanje političnega izpreminjanja. Ker je začel pri drugih, bo gotovo na sebe pozabil, zato mu mi pomagamo: Zerjav je rodil Pucelja-samostojneža, Pucelj-samostojnež je rodil Pucelja-radičevca, Pucelj-radičevac je zopet rodil Pucelja-kmetijca. Pucelj-kmetijec je s Prepeluhom zopet rodil Pucelja-hrvatara. Časi se izpreminjajo in Pucelj se še veliko bolj izpreminja.

— Oprosti, — je mrmral.
— Naj bo blagoslovljena . . . ta, tvoja roka . . . — in je poljubila roko, s katero jo je udaril. — Zvonček je srečna. Znanstvenik je postal mračen.
— Ti bi ne smela vstati.
— Videti sem te hotela, — so ji svetlikale oči. —
Truden si . . .
— Mnogo delam.
— Kaj delaš? — ga je vprašala bojazljivo.
Mišice na Mutsuhito Dsainovem obrazu so se stresle.
— Stroj — je odgovoril top.
— Stroj? — se je začudila. — Kakšen stroj?
— Boš že videla . . .
In iz oči mu je bliskala iskra.
— Ali si jezen? — se je splašila dekletce.
— Ne — je rekel mirno. — Nisem jezen.
— Ali naj grem! — ga je vprašala deklica nežno.
— Ne motiš me . . .
— Bojim se, — je viselo na njem dekličino oko. — Tako miren si, da se bojim . . .
— Ne boj se, — jo je nežno božal po obrazu. — Ti se ne bojiš!
Zrl je pred se.
— Čemu stroj? — se je tresel dekletov glas.
— Rabim ga, — je temno pogledal znanstvenik. — Potrebujem ga.
In zobje so se zasvetili kakor pesji, ko hoče vgrizniti. Potem pa se je obraz zopet zasmel.
Breskev je rekla, da vedno le pišeš, računaš in rišeš na rižev papir . . . Zbolíš.
— Močen sem . . .
— Zdravje te zapusti . . .
— Duša živi.
— Bled si. Slab si. Cvet si . . .
— Kamen sem . . .
Dekle se mu je sklonilo na roko.
Anata bakari . . . ti si edin . . . edin velik in mogočen . . . — jo je prevladalo močno čustvo. — Edino ti si pameten. Ti dober. Ti svet. Kawannov sin si! Tajfun je tvoja duša . . .
— Tajfun, — je mrmral Mutsuhito Dsain. — Boš že videla! — je naglo dvignil glavo. — Ko ujamem blisk in ga vzamem z neba . . .

Prosveta pri naših nasprotnikih in pri nas.

(Iz govora narodnega poslanca g. dr. Hohnjea na občnem zboru Prosvetne zveze v Mariboru v ponedeljek, dne 14. novembra.)

Septembarske volitve v narodno skupščino so bile povod, da so se po njihovi izvršitvi v glasilih vseh slovenskih strank pojavila premišljevanja o ljudski izobrazbi, ki so izzvenela v klic: »Več izobrazbe!« Kar se tega gesla dostaja, ga je treba presoditi z znanim sodilom velikega učitelja in vzgojitelja slovenskega ljudstva škofa Slomškega: »Šola pa, če dobra ni, je boljše, da je ni.« Izobrazba, če ni dobra, je boljše, da je ni.

Kakšno izobrazbo želijo politični nasprotniki.

Izobrazba, kakor jo želijo našemu ljudstvu liberalni in socialistični prvaki, bi naj ljudske množice odtrgala od verskega mišljenja in udejstvovanja ter jih vpregla v jarem gosposkega, kmetskega in delavskega laži-svobodomiselstva. Zato so nekateri listi teh strank priporočali izobraževanje potom naravoslovne znanosti. Ta svobodomiselna gospoda, koji očividno manjka prave in stvarne izobrazbe, predpostavljajo, da bi naravoslovna veda mogla biti veri nasprotna. V resnici ni tako, ker noben resničen in dokazan nauk naravoslovne znanosti ne nasprotuje verskim resnicam, marveč vsak jih potrjuje. Zgodovinsko dejstvo je, da so največji naravoslovci bili možje globokega verskega mišljenja in celo tudi pobožnega duha. Napol izobražena gospoda, ki nosi zvonec v takozvanem naprednem taboru, misli na takšne naravoslovce, kakor je bil nemški profesor Haeckel, ki je učil, da človek ni ustvarjen od Boga, marveč da izhaja iz opice. Tak nauk je sicer povsem pripraven za to, da ljudi odtrga od tako zvanega klerikalizma, kakor naši politični protivniki imenujejo izvrševanje krščanskih načel, ter napolni s pristaši tabor liberalizma in socialne demokracije. Ni pa nobenega dvoma, da ta nauk ne more služiti za podlago poedine in narod dvigajoče izobrazbe in kulture. Izobrazba, ki bi temeljila na takšnem načelu, bi bila največja nesreča za posameznike in za narod.

Pravi nagibi in cilji izobrazbe.

Povolitvena razmišljanja naših političnih neprijateljev o izobrazbi so dokaz, da so naprednjaški kolovodje degradirali (znižali) izobrazbo zgolj kot sredstvo, ki more služiti njihovi politiki ter priganjati pristaše v njihov politični tabor. To pa ni naravni namen izobrazbe.

Kar se tiče izobraževalnega namena, je treba ugotoviti, da vladajo med ljudstvom različni izobraževalni interesi. Zato mora vsak prosveten delavec paziti, kateri interesi v njegovem krogu prevladujejo ter se mora potruditi, da jih kolikor mogoče oplemeniti. V vsakem človeku je večji ali manjši nagon po izobrazbi, hrepenenje po znanju in izpopolnjevanju. V slovenskem narodu je ta izobraževalni nagon jako razvit in v tem se naš majhen narod razlikuje in odlikuje od drugih, po številu in moči večjih narodov. Ako bi v kakem poedincu ta naravni izobraževalni interes ne bil dovolj jako razvit, je treba pokazati na velike praktične koristi izobrazbe za življenje, za gospodarski napredek, za družabno veljavo in čast. Oblažitev izobraževalnih nagibov je v tem, da kažemo na izobrazbo kot na stremiljenje po popolnosti ter kot vestno dolžnost. Zlasti pri mladini

je treba ta etični (nravni) nagib krepko poudarjati. Delo je dolžnost človeka, delo mladine pa je učenje in izpopolnjevanje sposobnosti duha in volje. Posebno je treba zlasti dandanašnji naglašati socialne nagibe za izobrazbo, ki jo je treba smatrati kot dolžnost proti družbi, družini, občini, stanu, narodu, državi in cerkvi. V polni meri mora te dolžnosti izvršiti samo izobražen človek. Upoštevajoč te prave in dobre izobraževalne namene, kličemo tudi mi: »Več izobrazbe!«, in to prave izobrazbe, prave po vsebini in namenu.

Mladeniške in dekliške zveze.

Ta klic vsebuje poziv k intenzivnemu in široko razpredenemu prosvetnemu delu med ljudstvom. Posebno pozornost moramo posvečevati mladini. Kjer se to ne zgodi, tam mladina nevarnost preti. Žrtev te nevarnosti postane mladina povsod, kjer ji niso na razpolago krščanske prosvetne organizacije. Dokaz za to je Francija. Zadnji čas so katoliški listi na Francoskem opozarjali na žalostno stanje kmetske mladine v Franciji. Posledice brezverske državne šole se kažejo v vsej pogubnosti. Kmetijska mladina, zlasti moška, je v mnogih krajih Francije zapadla verski mlačnosti ali celo izraziti protivnosti veri in Cerkvi ter moralni pokvarjenosti. Krščanske prosvetne organizacije, ki bi edina mogla temu velikemu zlu priti v okom, pa ni. Da se ne bi to strašno zlo, ki bi moglo ogroziti obstoj vsega našega naroda, razširilo tudi med nami, moramo posnemati zgled katoliške Nemčije in katoliške Belgije, ki je vso mladino: mestno, kmetijsko, obrtno in delavsko, obsegla z raznim oblikami izobraževalnih in vzgojevalnih organizacij, v katerih naraščaj naroda izobrazuje, rešuje in izpopolnjuje. Ko vam stavim za zgled Nemčijo in Belgijo, vas moram opozoriti na prepotrebne mladeniške in dekliške zveze. Ker je izkustvo dokazalo, da Orlovskva organizacija ne more obseči vse mladine osobito na deželi, je potrebno, da kmetsko mladino zbiramo v mladeniških in dekliških zvezah. Že na lanskem občnem zboru Prosvetne zveze je bil poudarjen ta opomin, ki ni ostal brez praktičnih posledic. Ker pa še ni našel povsod dovolj odmeva in razumevanja, ga je letos treba obnoviti.

Prosvetna organizacija in šolsko vprašanje.

Kažoč na rastčo versko mlačnost in moralno pokvarjenost kmetske mladine po mnogih krajih Francije, sem ugotovil, kakšne sadove rodi brezverska šola. Šola je tako važna izobraževalna ustanova, da se njen pomen ne more dovolj visoko ceniti, kamo-li preceniti. Zato imajo prosvetni delavci med ljudstvom dolžnost, da vse sloje ljudstva podučijo ter prepričajo o pomenu šole, o važnosti dobre šole, o slabih učinkih nekrščanske šole. Papež Leon XIII. je rekel: »Šola je bojišče, na katerem se mora odločiti, ali bode človeška družba ohranila svoj krščanski značaj. Šolsko vprašanje je torej za krščanstvo vprašanje za življenje in smrt.« Sedanji papež Pij XI. pa je v svojem govoru francoskim romarjem leta 1925 izjavil: »Največja moč krščanskega naroda v današnjem času je krščanska šola in najboljšo delo je kristijanizacija šole.«

— Zakaj? — se je čudilo dekle.
— Potrebujem ga, — se je resno poglubil.
— Blisk? Z neba? Ga vzameš? Gospod Mutsuhito Dsain . . .
Znanstvenikov obraz se je svetil od vročice.
— Bolan sem — je rekel tiho. — Glava me boli . . .
— Jaz te zdravim! — je skočila kvišku deklica. — Dovolj, gospod, dovolj . . .
In mala palca je z vso močjo pritisnila na senca in jih je po japonskem načinu hitro sukala, ko da sta majhna svedra. Konec prstov se je komaj videl. In Mutsuhito Dsainu se je zdela, da ga objema prijetna omotica, ko da je v čajevini »Kraštaca« kadil opijevo pipo. Megla se prši s čela in kri prijetno pojenjuje . . . Deklica je precej časa gibala prste na bledih sencih, potem pa je iz rokava plašča naglo potegnila košček riževega papirja.
— Molitev . . . Požri ga!
Znanstvenik ga je odklonil.
— Kupila sem ga od prvega duhovnika Osvevovega svetišča . . . Sveta molitev je. Gotovo bo pomagala. Požri jo . . .
Na riževem papirju je bila hokus-pokus pisava. Zdravilne besede. Pisana čarovnija. Dekle je naredilo iz njega kroglico.
— Požri ga! — ga je prosila s trdno vero. — Požri ga . . .
Mutsuhito Dsain se je zasmeljal in je požrl čarobni talizman, ker je videl, da se je svetlikala na dekletovi trepalnici solza. In glej, ko da je tudi pomagala nekoliko! Obležal je na preprogi in se zleknil.
— Bolje mi je.
Dekle je vzelo v roke šamesano.
— Ali naj igram nežno in mehko! To je tudi dobro. Godba zdravi. Dušo zdravi. Tudi telo zdravi . . . Ali hočeš? . . .
— Hvala, — je nežno odklonil. — Veliko misel imam v glavi. Pesem ni za me.
— Pesem je tudi misel.
— A moja misel je drugačna . . . Ti mene hočeš osrečevati, jaz pa hočem Nipona, svojo sveto domovino, storiti veliko, mogočno, nepremagljivo, neumrljivo . . . Zvonček, veruješ to?

Vstal je na pobeljeni preprogi. Nezlomljiva energija mu je plamenela v pogledu in na bledem obrazu je zarudela duša.
— Ameriko potolčem! Z bliskom jo potolčem . . . Pre-magam vse človeštvo! Z bliskom ga podjarmim . . . Ali pa ga uničim! — je vstal preteč. — Jaz sem gospod bliskov . . .
— Ne razumem — je šepetalo rumeno dekle. — Moriti hočeš! Ljubiti treba . . .
— Jaz sovražim! — je kričal Mutsuhito Dsain. — Greh in svetovno stara hudobija bele rase je zrela za uničenje. Sovražim jo! Japonci bo gospodar sveta na moji razrušeni sreči . . .
Nemo in temno se je smejal.
— Povej, gospod, razbistri moj um, — je prosilo dekle. — Kaj je tvoje orožje?
— Električnost.
— Kaj je električnost?
— Nikdo ne ve. Samo slutimo. Duša sveta. Moč vesolja. A jaz sem ji že gospod. Pod mojo oblast je prišla. Jaz ji bom ukazoval. Moja služkinja je! Moj bič! In kamor udarim z njo, se tudi iskra spremeni v prah . . . Ti nesrečnica! Ali veš, da sem ugrabil Kwannonu orožje — strelo?
— Ne razumem . . . — se je tresla deklica.
Mutsuhito Dsain jo je prijateljsko pogledal.
— To je neskončna modrost, je ne bi doumela. Rečem, niti znanstveniki je ne razumejo in ti si le ljubko, majhno dekletce . . . Poslušaj! Tak stroj ustvarim, s katerim izžepam dušo električnosti — pozitivni ion.
— I-on? — se je plašila dekletova trepalnica. — Ne razumem . . .
— Krog enega pozitivnega iona je v zraku zbranih štirideset negativnih ionov in te pozitivne ione porabim . . . To je strašno orožje! Zemljo lahko uničim z njim . . . Gorje beli rasi, ako se ne pokori moji volji! Ali veruješ, Zvonček?
Dekletova usta so se tresla.
— Gospod, verujem — je rekla žalostno. — Vem, kaj hočeš. In zakaj da to delaš . . . Ali bi lahko dala nasvet tebi, svojemu mogočnemu gospodu? — je vprašala bojazljivo. — Ti, rumeni bog . . .
(Dalje sledi.)